

John Bjarne Jordal

Plan for buskrydding i kulturlandskapet utenfor verneområdene i Vinstradalen, Oppdal kommune.

Rapport J.B. Jordal nr. 8-2017

Rydding skaper store mengder ryddeavfall. Mest aktuelt er da å brenne det, men det kan også skade vegetasjonen. Det anbefales om mulig å brenne på annet underlag enn grasmark, f. eks. veifylling, elvegrus eller lyngmark.

Forsidebilde øverst: Vier på grasrikt beite (Nordistusætra). Nederst: Einer på grasrikt beite (Ekkersætra). Både einer og vier hører til i Vinstradalen, men blir det mye av dem, tar de plass og lys fra gras og andre beitevekster. Det kan derfor være aktuelt å rydde eller tynne. Denne planen inneholder forslag til hvor og hvordan det kan tynnes i Vinstradalen. Foto: John Bjarne Jordal.

Utførende konsulent: Biolog J.B. Jordal AS 6600 Sunndalsøra	Prosjektansvarlig: John Bjarne Jordal	ISBN-nummer: 978-82-92647-60-0 (pdf)
Oppdragsgiver: Oppdal kommune	Kontaktpersoner hos oppdragsgiver: Eli Grete Nisja	Dato: 30.10.2017
Referanse: Jordal, J.B. 2017. Plan for buskrydding i kulturlandskapet utenfor verneområdene i Vinstradalen, Oppdal kommune. <i>Rapport J.B. Jordal nr. 8 - 2017</i> . 45 sider.		
Referat: I 2017 er det på oppdrag av Oppdal kommune laget en plan for rydding av busker (særlig einer, bjørk og vier) i kulturlandskapet utenfor verneområdene i Vinstradalen. Planen er laget som ett av flere tiltak foreslått i skjøtselsplan fra 2016 for disse områdene. På/inntil naturbeitemarker (oftest setervoller) av verdi A er det inntegnet områder der det er mulig med buskrydding for å føre lokalitetene tilbake til en tidligere mer åpen tilstand. Det foreslås her manuell rydding av hensyn til arts mangfoldet, særlig beitemarkssopp. Oppdraget omfatter ikke andre naturtyper enn naturbeitemark, men hagemark er inkludert i samsvar med praksis i andre sammenhenger. Rydding/tykning i skog omtales kort. Det henstilles til fjerning av gran i hele området, bl.a. fordi grana sprer seg ut i naturbeitemark. Ryddinga bør skje mest mulig skånsomt og vises minst mulig etterpå.		

FORORD

Vinstradalen ble plukket ut som et av de tretten høyst prioriterte kulturlandskapene i Sør-Trøndelag i 1996 i forbindelse med prosjektet "Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap". Det er tidligere laget en skjøtselsplan for Vinstradalen og Loe utmarkslag for perioden 2008-2012. I 2016 ble det laget en ny skjøtselsplan for kulturlandskapet i Vinstradalen utenfor verneområdene. Her blir det foreslått bl.a. å rydde busker i områder som antas å ha vært lite/ikke buskkledd tidligere. Den foreliggende rapporten inneholder forslag til en plan for rydding, og er utført av Biolog J.B. Jordal for Oppdal kommune. Kontaktperson hos oppdragsgiver har vært Eli Grete Nisja. Prosjektet er finansiert av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag etter søknad fra Oppdal kommune.

Feltarbeidet ble utført i august 2017.

Sunndalsøra 31.10.2017

John Bjarne Jordal

INNHOOLD

Forord	4
Innhold	5
Innledning.....	6
Bakgrunn	6
Tidligere rydding og ryddeplaner	6
Skjøtselsplanens forslag til retningslinjer for einerrydding	8
Formål	8
Metoder og materiale	9
Feltarbeid.....	9
Naturbeitemarker/hagemarker av verdi A (svært viktig).....	9
Rapportering.....	9
Ryddeområder	12
Forslag til noen ryddearealer for gravemaskin fra skjøtselsplanen.....	12
Oversikt over naturbeitemarker av verdi A med kommentarer til ryddebehov.	15
Oversikt over foreslåtte ryddeareal	17
Kart med forslag til areal for manuell rydding.....	17
Retningslinjer for ryddinga	31
Tynning i bjørkeskogen	31
Fjerning av gran	32
Bilder av potensielle ryddearealer.....	34
Kilder.....	45

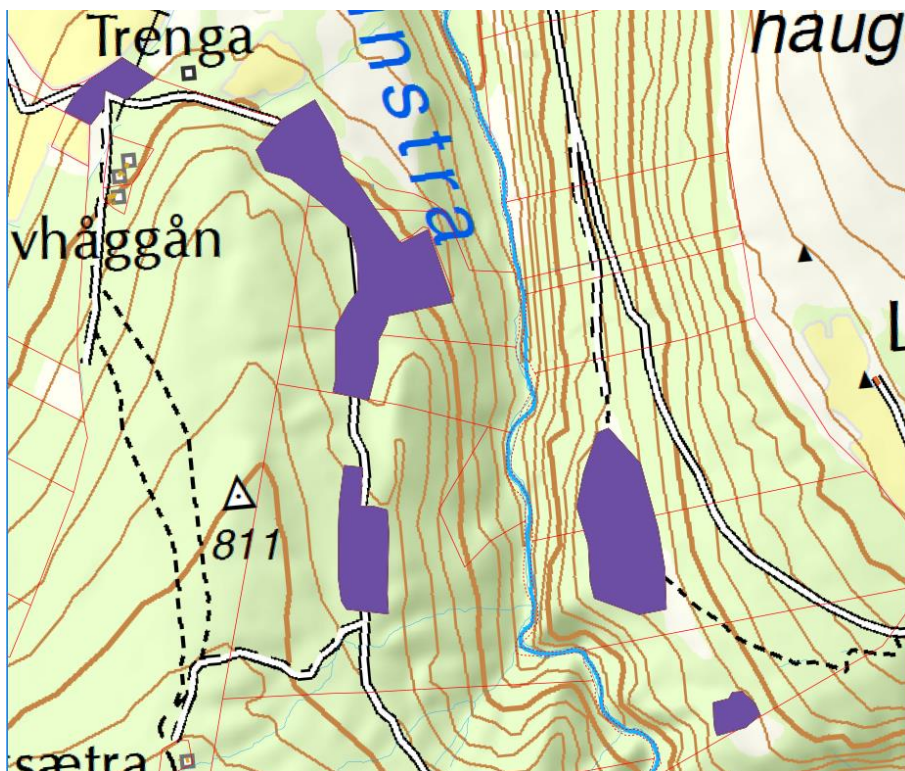
INNLEDNING

Bakgrunn

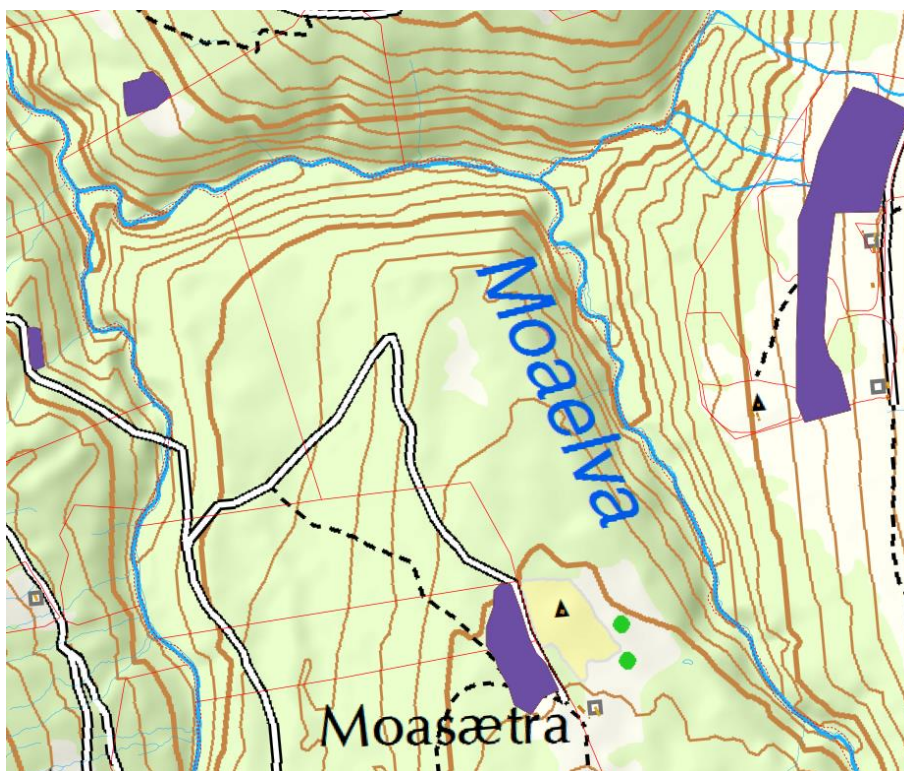
Vinstradalen med Vetlevonin og Elgsjølægret ble plukket ut som et av de tretten høyest prioriterte kulturlandskapsområdene i Sør-Trøndelag i 1996 i forbindelse med Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap (Liavik 1996). Det er laget en skjøtselsplan for perioden 2008-2012 (Heggvold & Lien 2008). Biolog J.B. Jordal har i 2016 laget en ny skjøtselsplan for områdene i Vinstradalen utenfor verneområdene (Jordal 2016). Her ble behovet for rydding behandlet. Denne rapporten er en konkretisering av dette. Arbeidet med denne rapporten er finansiert av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag etter søknad fra Oppdal kommune.

Tidligere rydding og ryddeplaner

Det er tidligere utført rydding av einer med gravemaskin og svans i noen kartfestede områder. Disse er vist på figur 8-10 s. 21-22 hos Jordal (2016), og gjengis nedenfor som figur 1-3. Det er også ryddet litt einer med traktor og frontmontert svans. Disse områdene er ikke vurdert i denne sammenhengen. Noen områder foreslått for rydding med gravemaskin og svans er kommentert i Jordal (2016, figur 16-20 s. 26-29). Noen av disse områdene berører denne rapporten (naturbeitemarker av verdi A). Her vil mer detaljerte forslag presenteres i denne rapporten.

Figur 1. Utført rydding i Loslia og nordre del av Vinstradalen 2010-2014.

Figur 2. Utført rydding ved Moasætra, Moabrua og Medlisætrene 2010-2014.

Figur 3. Utført rydding Brustølan og Ekkersætra 2010-2014.

Skjøtelsplanens forslag til retningslinjer for einerrydding

I skjøtelsplanen (Jordal 2016) er retningslinjer for einerrydding diskutert i kapitlet «Einerrydding, erfaringer og retningslinjer» s. 23-25, og konkretisert s. 26-29. Forslag til retningslinjene ble oppsummert i en tabell som gjengis her.

Tabell 1. Forslag til retningslinjer for einerrydding i ulike naturtyper.

Naturtype	Kommentar
Naturbeitemark	Generelt anbefales manuell rydding. Tunge maskiner og inngrep i jordsmonnet frarådes klart i naturbeitemark av verdi A.
Boreal hei (åpen lyngmark under skoggrensa)	Tunge maskiner og inngrep i jordsmonnet kan aksepteres når det utvises forsiktighet, og ikke over for store områder samtidig (kan bl.a. få oppformering av ugrasarter)
Bjørkeskog	Tunge maskiner og inngrep i jordsmonnet kan aksepteres når det utvises forsiktighet, og ikke over for store områder samtidig (kan bl.a. få oppformering av ugrasarter)

Med bakgrunn i dette er det i denne rapporten særlig fokus på naturbeitemarker (og hagemarker) av verdi A.

Formål

Skjøtelsen av kulturlandskap har mange utfordringer. En av utfordringene er å hindre gjengroing og å ta vare på det biologiske mangfoldet ved å gjennomføre tiltak som er i tråd med tradisjonell drift, som har skapt dagens vegetasjon og mangfold. Den nyeste skjøtelsplanen har mange tiltak, ett av disse var å rydde busker. Denne rapporten tar utgangspunkt i følgende beskrivelse av skjøtelsutfordringer i skjøtelsplanen av 2016: «De største utfordringene med framtidig skjøtsel av kulturlandskapet er trolig følgende:

- opprettholde vegetasjonen ved beiting
- rydding av einer, andre buskvekster og bjørk»

»

Oppdraget fra Oppdal kommune i 2017 var formulert slik:

1. Utarbeidelse av en detaljert plan for skjøtselstiltakene - ryddeplan - for naturbeitemarker, hagemarker og beitemarkskog slik det er beskrevet i nevnte skjøtelsplan og notat av 7.12.2017, jf. vedlegg.
2. Ryddeplanen skal være en veiledning for skjøtselstiltak av lokaliteter med A-verdi hvor der forekommer verdifulle og sårbare arter.
3. Underveis i arbeidet, evt. før neste vekstsesong, gjennomfører kommunen et møte/befaring med utmarkslaget og aktuelle grunneiere der oppdragstaker tar en gjennomgang og veiledning av foreslåtte tiltak. Kommunen organiserer dette når oppdragstaker melder tilbake om aktuelt tidspunkt. Dette kan samordnes med tilsvarende møte/befaring for områdene innenfor verneområdene.
4. Oppdal kommune er ansvarlig for generell informasjon om prosjektet til grunneiere m.m. Oppdragstaker tar så langt som praktisk mulig kontakt med grunneiere ved arbeid på innmark.

METODER OG MATERIALE

Feltarbeid

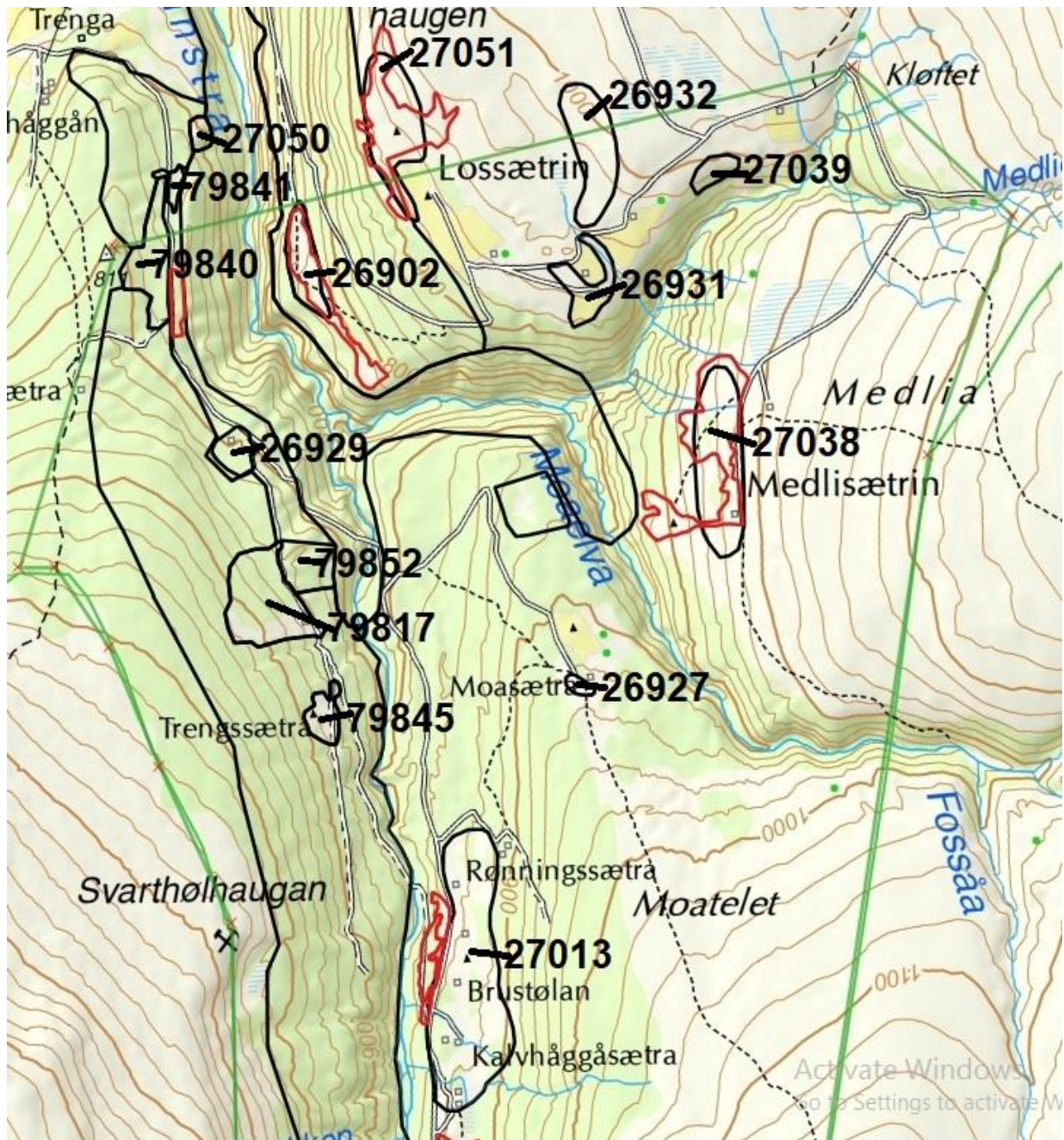
Det er utført feltarbeid i august 2017. Naturtyper er kartlagt tidligere, og særlig viktig er revisjonen av naturtypekartlegginga i 2016 (Jordal 2016). I tillegg er det foretatt utprøving av NiN-kartlegging med verdisetting i et område (en 500x500 m rute) ved Storløkkja i august 2017 (Gaarder m. fl. 2017). Rydding foreslås av Jordal (2016) prioritert på områder med naturbeitemark (seminaturlig eng, dvs. grasdominert vegetasjon under buskene). Arealer som er ryddet tidligere er presentert i figur 1-3 i innledningskapitlet og nevnes ikke videre. Ellers består vegetasjonen mye av boreal hei (opp til klimatisk skoggrense), rabber og lesidevegetasjon (over klimatisk skoggrense på ca. 1100 moh.) og en del mindre og større kilder og myrer. Jordal (2016) nevner mulig ryddebehov i forbindelse med beitet bjørkeskog. Også andre arealer er oppsøkt og vurdert. Man har lagt mest vekt på å vurdere buskdekning på setervoller og andre naturbeitemarker/hagemarker av verdi A. Man har forsøkt å avgrense ryddforslagene til buskarealer på/nær seminaturlig eng. Areal utenfor A-lokalitetene er inkludert i noen grad for å vinne tilbake arealer som nå er forbusket/gjengrodd, men som antas å ha vært en åpen del av lokalitetene tidligere. Arbeidsmåter i dette arbeidet har vært befaring, bilder og ortofoto. I tillegg kunne historiske foto vært nyttet, men det er ikke gjort fordi slike ikke har vært lett tilgjengelige.

Naturbeitemarker/hagemarker av verdi A (svært viktig)

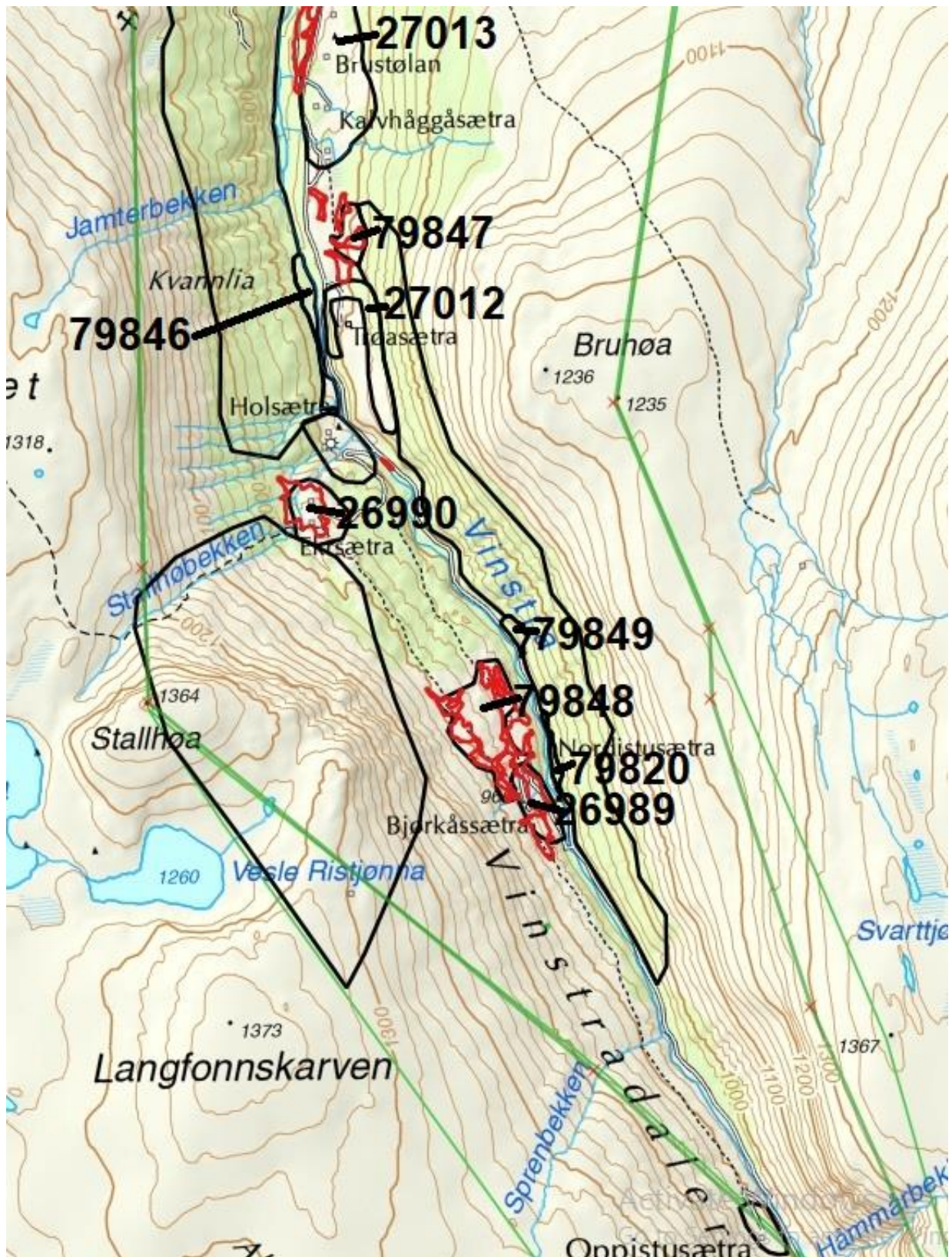
Denne rapporten har sterkt fokus på naturbeitemark og hagemarker med verdi A (svært viktig) i Naturbase. Nedenfor presenteres utsnitt fra Naturbase med eksisterende lokaliteter i svarte streker og de som er registrert i 2016 med røde streker (disse er ikke kommet inn i Naturbase, med et par unntak). Røde figurer som overlapper med svarte er ny og mer korrekt avgrensing, de gamle svarte figurene skal da bort. Numrene er lokalitetsnummer i Naturbase, som også brukes i denne rapporten. «27012» er forkortelse for den fulle id-en «BN00027012» som brukes i Naturbase. Grønn strek avgrenser planområdet. Figur 4 viser at det blir ny avgrensing av naturbeitemarkene på Medlisætrene, Kjerkbakksætra og Gammelsætra. Figur 5 viser at det blir ny avgrensing av Bjørkåssætra/Nordistusætra og Trøasætra (feilaktig oppført som "Ekkersætra" på mange kart).

Rapportering

I denne rapporten presenteres kart og bilder av arealer som er aktuelle for rydding. Arealer er digitalisert ved hjelp av programvaren QGIS. Til hjelp i avgrensinga var både naturtypekartlegging (Jordal 2016), NiN-kartlegging med verdisetting (Gaarder m.fl. 2017), notater fra feltbefaring og bilder tatt i felt. Plana må ses på som veiledende, og ikke et pålegg om rydding, men en plan for hvor det er fornuftig å rydde for å bevare biologisk mangfold.

Figur 4. Naturtypelokaliteter fra Naturbase (svart) og registrert 2016 (rødt) i nordre del av Vinstradalen og Loslia (utenfor verneområdene). Naturbeitemarker av verdi A er markert med nummer, disse er særlig fokusert på i denne rapporten. Røde figurer som overlapper med svarte er ny og mer korrekt avgrensing, de gamle svarte figurene skal da bort. Numrene er lokalitetsnummer i Naturbase, som også brukes i denne rapporten. «27012» er forkortelse for den fulle id-en «BN00027012» som brukes i Naturbase. Grønn strek er avgrensing av verdifullt kulturlandskap fra Naturbase.

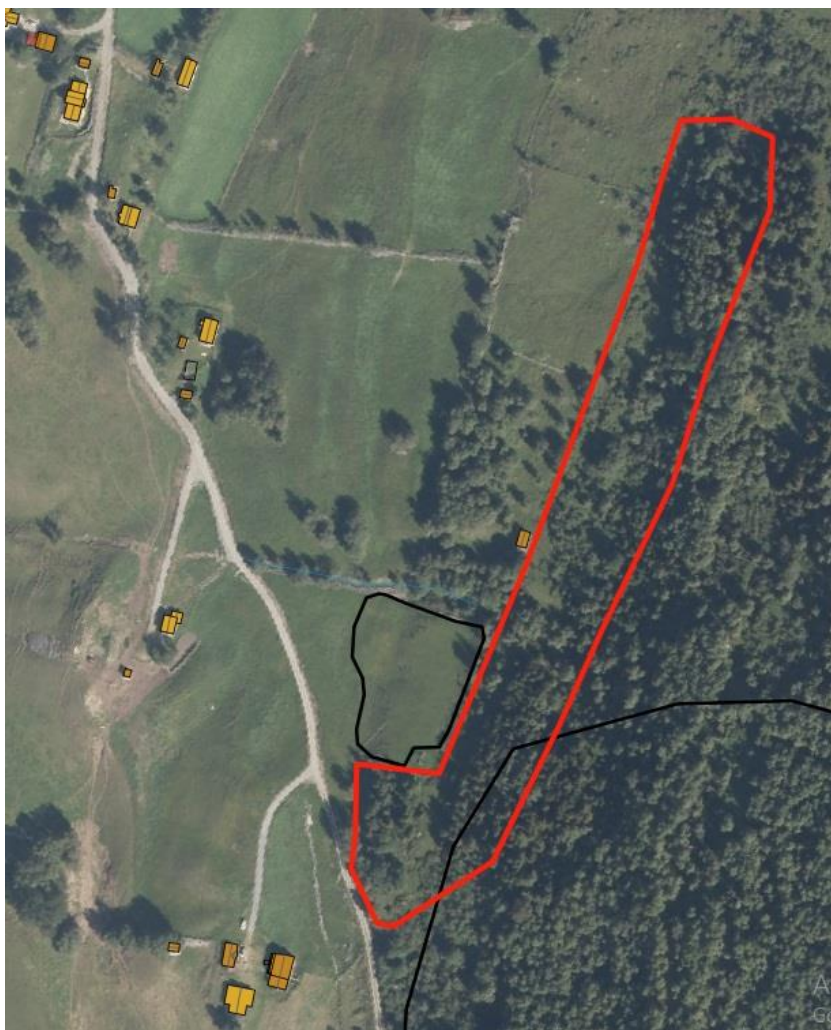

Figur 5. Naturtypelokaliteter fra Naturbase (svart) og registrert 2016 (rødt) i søndre del av Vinstradalen (utenfor verneområdene). Naturbeitemarker av verdi A er markert med nummer, disse er særlig fokusert på i denne rapporte. Røde figurer som overlapper med svarte er ny og mer korrekt avgrensing, de gamle svarte figurene skal da bort. Numrene er lokalitetsnummer i Naturbase, som også brukes i denne rapporten. «27012» er forkortelse for den fulle id-en «BN00027012» som brukes i Naturbase. Grønn strek er avgrensing av verdifullt kulturlandskap fra Naturbase.

RYDDEOMRÅDER

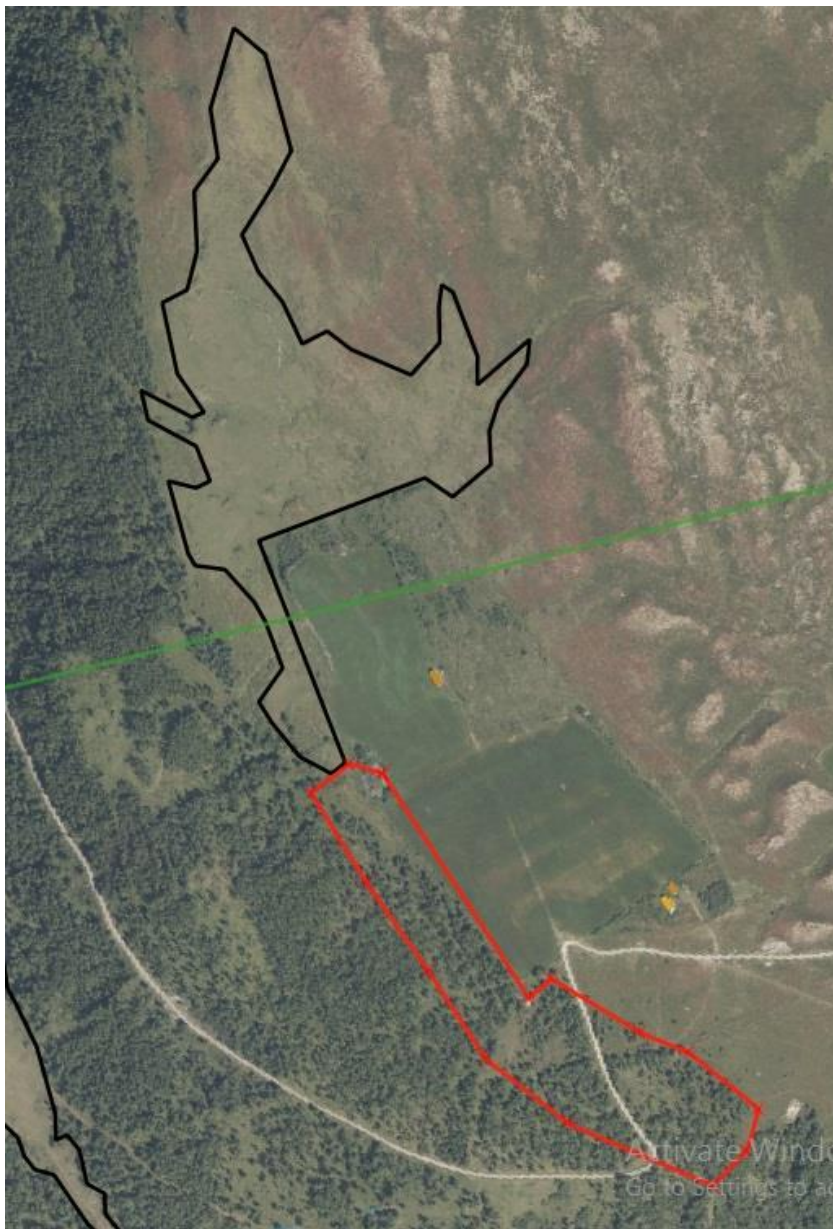
Forslag til noen ryddearealer for gravemaskin fra skjøtselsplanen

For oversiktens skyld gjentas her noen områder som er planlagt ryddet av Vinstradalen og Loe utmarkslag, med de endrete tilrådingene fra skjøtselsplanen (Jordal 2016, figur 16-20). Sitat fra planen: «Vinstradalen og Loe utmarkslag har kommet med ønsker om områder hvor de ønsker å rydde. Rydding er tenkt utført med gravemaskin med utstyr tilpasset einerrydding. Områdene er mottatt som digitale kartfiler fra Oppdal kommune. Områdene er befart og noen av områdene er blitt noe justert i det forslaget som legges fram her. I tillegg foreslås her som et tiltak at det utarbeides en mer detaljert plan for rydding i hele dalen.»

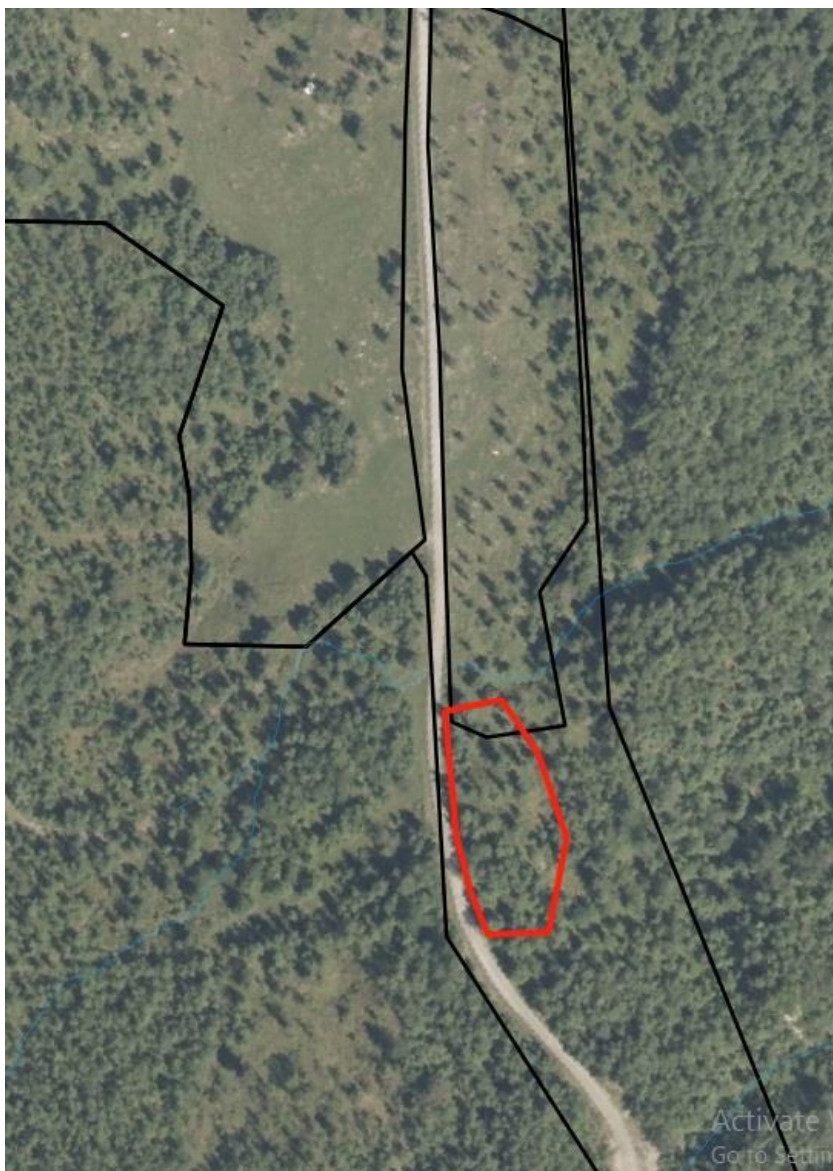
Figur 6. Ryddeområde (rød strek) ved de sørligste brukene på Loe. Naturtypelokaliteter med svart strek.

Kommentar: området ble befart 30.08.2016. Det er en del grår og einer, og området har rester av engvegetasjon innimellom. Rydding kan gjennomføres. Man bør forsøke å unngå opprotting av engvegetasjon.

Figur 7. Ryddeområde (rød strek) ved Lossætrene. Naturtypelokaliteter med svart strek (ny avgrensning nord for Kjerkbakksætra, A-lokalitet).

Kommentar: opprinnelig forslag gikk ut på rydding med gravemaskin av et større område nordover fra det området som her foreslås. Dette er imidlertid naturbeitemark av verdi A (svart strek). Rydding som forårsaker skader i torva frarådes her pga. konflikter med et stort mangfold av beitemarks-sopp i jorda, kombinert med relativt lite einer. Rydding kan skje med gravemaskin innenfor rødt område. Man bør forsøke å unngå unødige opprotting av engvegetasjon. Rydding i A-lokaliteter av naturbeitemark bør skje manuelt.

Figur 8. Ønsket ryddeområde (rød strek) ved sørlige del av Vetlløkkja, sør for område ryddet tidligere. Naturtypelokaliteter med svart strek.

Kommentar: Det er en del bjørk, og området har engvegetasjon. Rydding kan gjennomføres som planlagt. Man bør forsøke å unngå unødig opproting av engvegetasjon.

Figur 9. Foreslått ryddeområde (rød strek) ved Storløkkja. Naturtype-lokaliteter med svart strek.

Kommentar: Vestlige del er i stor grad beitet bjørkeskog med lite einer. Østlige del er halvåpen mark med einer og engvegetasjon. Rydding kan evt. skje med gravemaskin innenfor rødt område som er noe redusert pga. konflikt med naturtype-lokalitet av verdi A (Storløkkja). Man bør forsøke å unngå unødige skader på jordsmonnet i eng-vegetasjonen. Rydding av Storløkkja utenfor rød strek bør skje manuelt.

Oversikt over naturbeitemarker av verdi A med kommentarer til ryddebehov.

I tabell 2 nedenfor presenteres en oversikt over alle lokaliteter av naturbeitemark/hagemark av verdi A (jf. figur 4-5) med data om ID-nummer, lokalitetsnavn, kartposisjon, naturtyper, verdi, registreringsdato i Naturbase, areal, om det er vurdert å være ryddebehov i lokaliteten eller ikke, og kommentarer.

Tabell 2. Naturbeitemark (og hagemark) av verdi A (svært viktig) i den delen av det nasjonalt viktige kulturlandskapet Vinstradalen, Loslia og Medlia som ligger utenfor verneområder (figur 4-5). IID=nummer i Naturbase, UTMØ=øst-koordinat i UTM sone 32, UTMN=nordkoordinat i UTM sone 32, Nat er naturtypekode (D04=naturbeitemark, D05=hagemark), V=verdi, dato=registreringsdato oppgitt i Naturbase, A=areal i dekar, R=rydding foreslått og uttegnet i rapporten (J=ja, N=nei). Ytterligere informasjon om lokalitetene får man ved å sjekke faktaark med beskrivelse i Naturbase: <http://faktaark.naturbase.no/naturtype?id=BN00026902>. Her kan man bytte til IID for en hvilken som helst av lokalitetene i tabellen.

IID	Lokalitet	UTMØ	UTMN	Nat	V	Dato	A	R	Kommentar
BN00026902	Lo: Gammelsætra	532938	6931370	D04	A	24.08.2005	34,5	N	Jordal (2016): ny avgrensing og beskrivelse, ikke i Naturbase pr. 01.11.2017, ny reg.-dato 30.08.2016. En del er tidligere ryddet med gravemaskin. Det antas ikke å være ytterligere ryddebehov.
BN00026927	Vinstradalen: Moasætrin	533927	6929840	D04	A	19.08.2005	5,1	N	Gammel lokalitet som trenger mer presis avgrensing. Boreal hei i lokaliteten har einer, men foreslås ikke ryddet
BN00026929	Vinstradalen: Storløkkja	532689	6930690	D04	A	19.08.2005	18,7	J	Gammel lokalitet som trenger mer presis avgrensing (inneholder bjørkeskog). Kan rydde noe bjørkeskog i tillegg til einer
BN00026931	Nerlosætra og Nordigardssætra	533954	6931290	D04	A	16.08.2010	24	J	Endret i ARKO 14.11.2016, også endret i Naturbase. Det foreslås einerrydding.
BN00026932	Lossætrene NØ	533971	6931780	D04	A	24.08.2005	65,9	N	Gammel lokalitet som trenger mer presis avgrensing (inneholder boreal hei)

IID	Lokalitet	UTMØ	UTMN	Nat	V	Dato	A	R	Kommentar
BN00026989	Vinstradalen: Bjørkåssætra og Nordistussætra	534369	6925650	D04	A	04.09.1996	39,5	J	BN00026989 og BN00079848 er slått sammen (Jordal 2016), ny avgrensning og beskrivelse, ny reg.-dato 18.08.2016, ikke endret i Naturbase pr. 01.11.2017.
BN00026990	Vinstradalen: Trøssætra	533451	6926870	D04	A	02.09.1996	50,7	J	Uendret i NB. Jordal (2016): ny avgrensning og beskrivelse, ikke i Naturbase pr. 01.11.2017, ny reg.-dato 18.08.2016. To felt med einerrydding foreslås.
BN00027012	Vinstradalen: Ekkersætra	533651	6927560	D04	A	04.09.1996	62,8	J	Gammel lokalitet som trenger mer presis avgrensning (inneholder boreal hei og bjørkehage/beiteskog).
BN00027013	Vinstradalen: Brustølen	533528	6928780	D04	A	02.09.1996	210,4	N	Man kan evt. rydde/tynne bjørk på Brustølen. Særlig gjelder dette ved sætra i nordøst der det er mye småbjørk. Det er ikke mye einer, men den som er kan fjernes.
BN00027038	Medlisætrene	534435	6930650	D04	A	30.08.2016	97	J	Endret i NB. Nyavgrenset i ARKO-prosjektet 2016. En del er tidligere ryddet med gravemaskin. Einer, vier og bjørk kan ryddes over større områder.
BN00027039	Vest for Kløftsætra (Losfjellet)	534413	6931700	D04	A	24.08.2005	13,4	J	Gammel lokalitet som trenger mer presis avgrensning (inneholder boreal hei og bjørkehage/beiteskog). Einer kan ryddes. Noe bjørkeskog kan evt. tynnes
BN00027050	Vinstradalen: Berteplassen	532563	6931830	D04	A	19.08.2005	8,0	J	En del er tidligere ryddet med gravemaskin. Det er litt einer igjen, men foreslås ikke ytterligere rydding av denne. Litt bjørkebusker i sør kan fjernes/tynnes for å åpne opp gjengroende tørrenger.
BN00027051	Loslia: Kjerkbakkssætra nord	533256	6931870	D04	A	24.08.2005	79,8	J	Jordal (2016): ny avgrensning og beskrivelse, ikke i Naturbase pr. 01.11.2017, ny reg.dato 30.08.2016. Einerrydding foreslås.
BN00079817	Vinstradalen: Kalløkkjsætra	532796	6930150	D04	A	31.08.2009	81,3	J	Egentlig delvis en glissen bjørkehage. Tynning av denne kan gjøres hvis den har vært mer åpen før. Fjerning av all bjørk er risikabelt i forhold til oppslag av småbjørk.
BN00079820	Vinstradalen: Øst for Bjørkåssætra	534437	6925850	D04	A	28.08.2009	7,1	J	Foreslår einerrydding
BN00079840	Vinstradalen: Vesl-løkkja ovafor vegen	532388	6931370	D05	A	28.08.2009	49,1	N	En del er tidligere ryddet med gravemaskin.
BN00079841	Vinstradalen: Vesl-løkkja nedafor vegen	532471	6931640	D04	A	28.08.2009	5,8	N	En del er tidligere ryddet med gravemaskin. Noe bjørk innenfor tidligere ryddeområde kunne fortsatt vært fjernet.
BN00079845	Vinstradalen: Trenngssætra	533010	6929730	D04	A	31.08.2009	18,8	N	Kan evt. tynne bjørk om ønskelig.
BN00079846	Vinstradalen: Nord for Holsætra	533439	6927640	D04	A	27.08.2009	25,7	J	Foreslår einerrydding
BN00079847	Vinstradalen: Nord for Ekkersætra	533592	6928030	D04	A	27.08.2009	22,7	N	Jordal (2016): ny avgrensning og beskrivelse, ny reg.-dato 29.08.2016, ikke i Naturbase pr. 01.11.2017. Delvis omfattet av tidligere ryddeplan.
BN00079848	Vinstradalen: Nord for Bjørkåssætra	534156	6925980	D04	A	28.08.2009	107,3	J	Jordal (2016): ny avgrensning og beskrivelse, ny reg.-dato 18.08.2016, ikke i Naturbase pr. 01.11.2017.
BN00079849	Vinstradalen: Nordøst for Bjørkåssætra	534277	6926370	D04	A	28.08.2009	8,0	J	Foreslår einerrydding
BN00079852	Vinstradalen: nedafor Kalløkkjsætra	532948	6930280	D05	A	31.08.2009	32,1	J	Foreslår tynning av skog siden dette ser ut til å ha vært åpnere før

Forslagene i de to kolonnene til høyre konkretiseres i detalj i kartutsnitt i påfølgende avsnitt.

Oversikt over foreslåtte ryddeareal

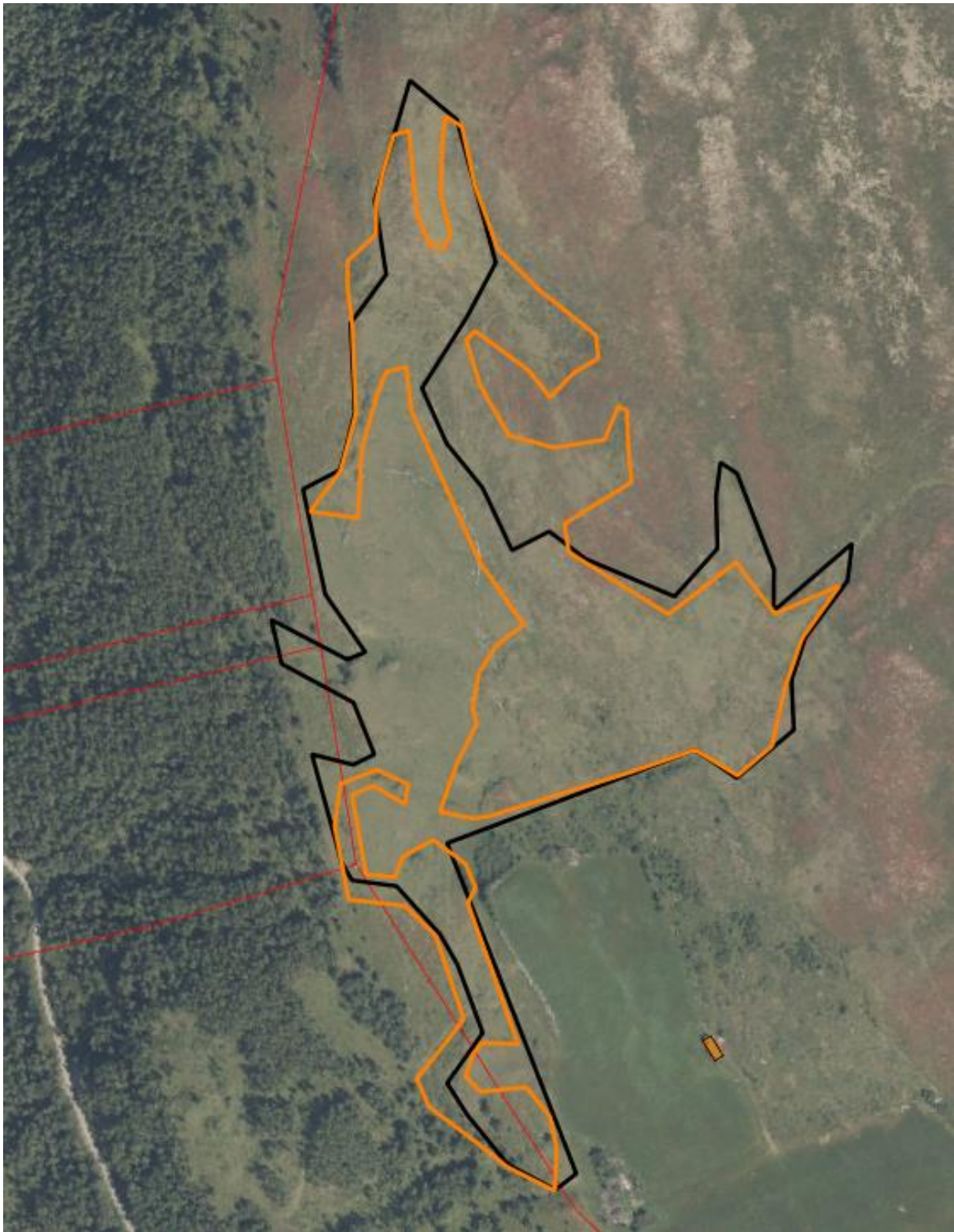
Nedenfor følger en tabell med oversikt over alle ryddearealene som presenteres på kart i følgende avsnitt. Det er angitt IID (lokalitetsnummer i Naturbase) og lokalitetsnavn for å vise hvilken lokalitet de tilhører.

Tabell 3. Oversikt over foreslåtte ryddeområder som er avgrenset på kart (se figur 10-22 nedenfor).

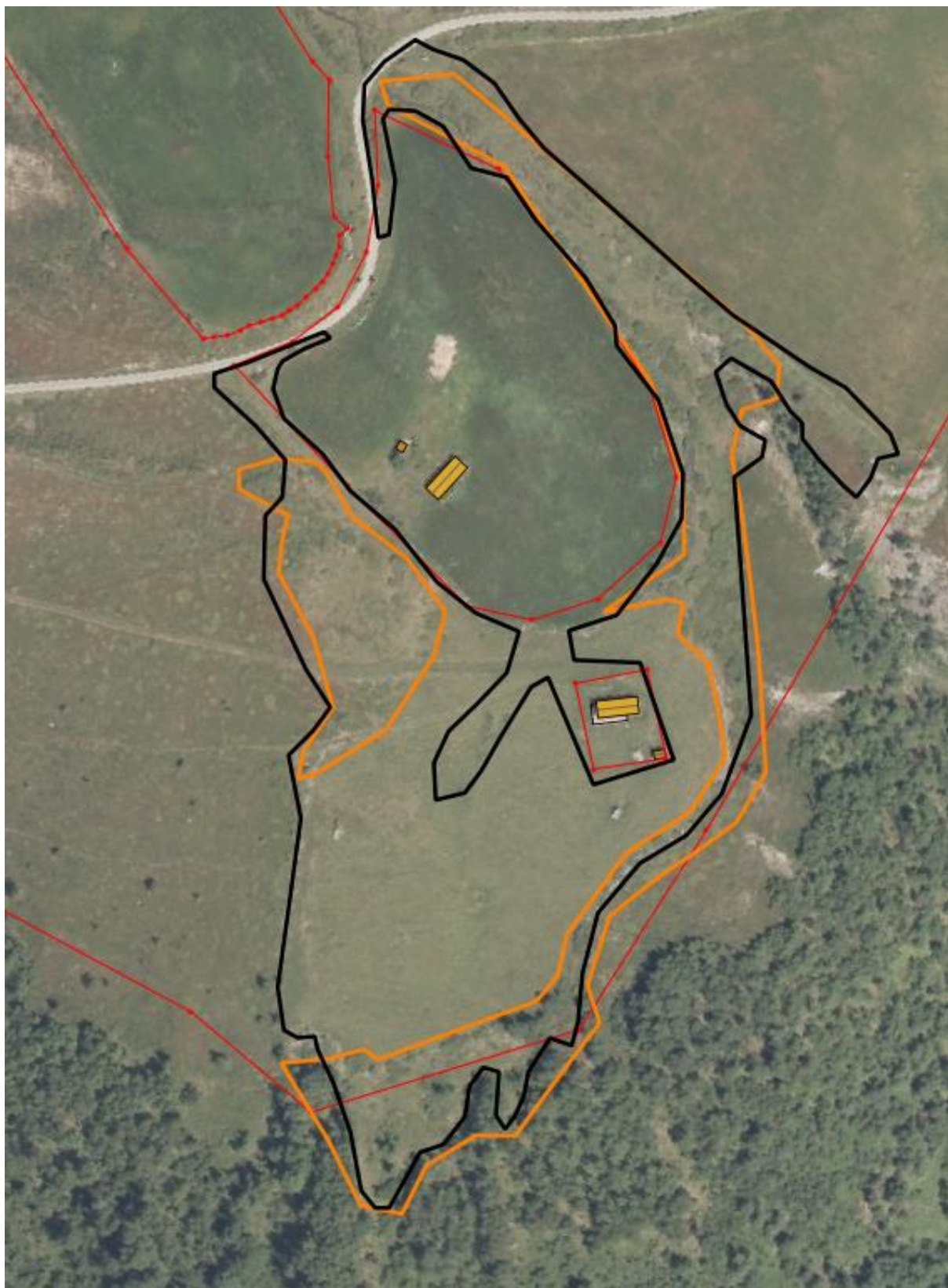
Ryddeareal nr.	IID	Lokalitetsnavn	Buskslag	Nøyaktighet (meter)
1	BN00027051	Kjerkbakksætra	einer	10
2	BN00027051	Kjerkbakksætra sør	einer	10
3	BN00026931	Nordigardssætra vest	einer	10
4	BN00026931	Nordigardssætra øst	einer	10
5	BN00027038	Medlisætrene vest	einer, bjørk	10
6	BN00027038	Medlisætrene sørøst	einer, bjørk	10
7	BN00027038	Medlisætrene nordvest	einer, bjørk	10
8	BN00027039	Losfjellet, V for Kløftsætra	einer	10
9	BN00027050	Berteplassen	bjørk mm	10
10	BN00026929	Storløkkja sørøst	bjørk, einer	10
11	BN00079852	Nedafor Kaldløkkjesætra	bjørk	30
12	BN00079817	Kalløkkjesætra	bjørk	30
13	BN00027012	Ekkersætra nord	einer	10
14	BN00027012	Ekkersætra sør	einer	10
15	BN00079846	Nord for Holssætra	einer, bjørk	10
16	BN00026990	Trøasætra vest	einer	10
17	BN00026990	Trøasætra sør	einer	10
18	BN00079849	Nordøst for Bjørkåssætra	einer, vier	10
19	BN00079820	Øst for Bjørkåssætra	einer mm	10
20	BN00079848	Bjørkåssætra nord	vier og einer	10
21	BN00079848	Bjørkåssætra nordvest	einer, vier	10
22	BN00026989	Bjørkåssætra sør	einer	10

Kart med forslag til ryddeareal

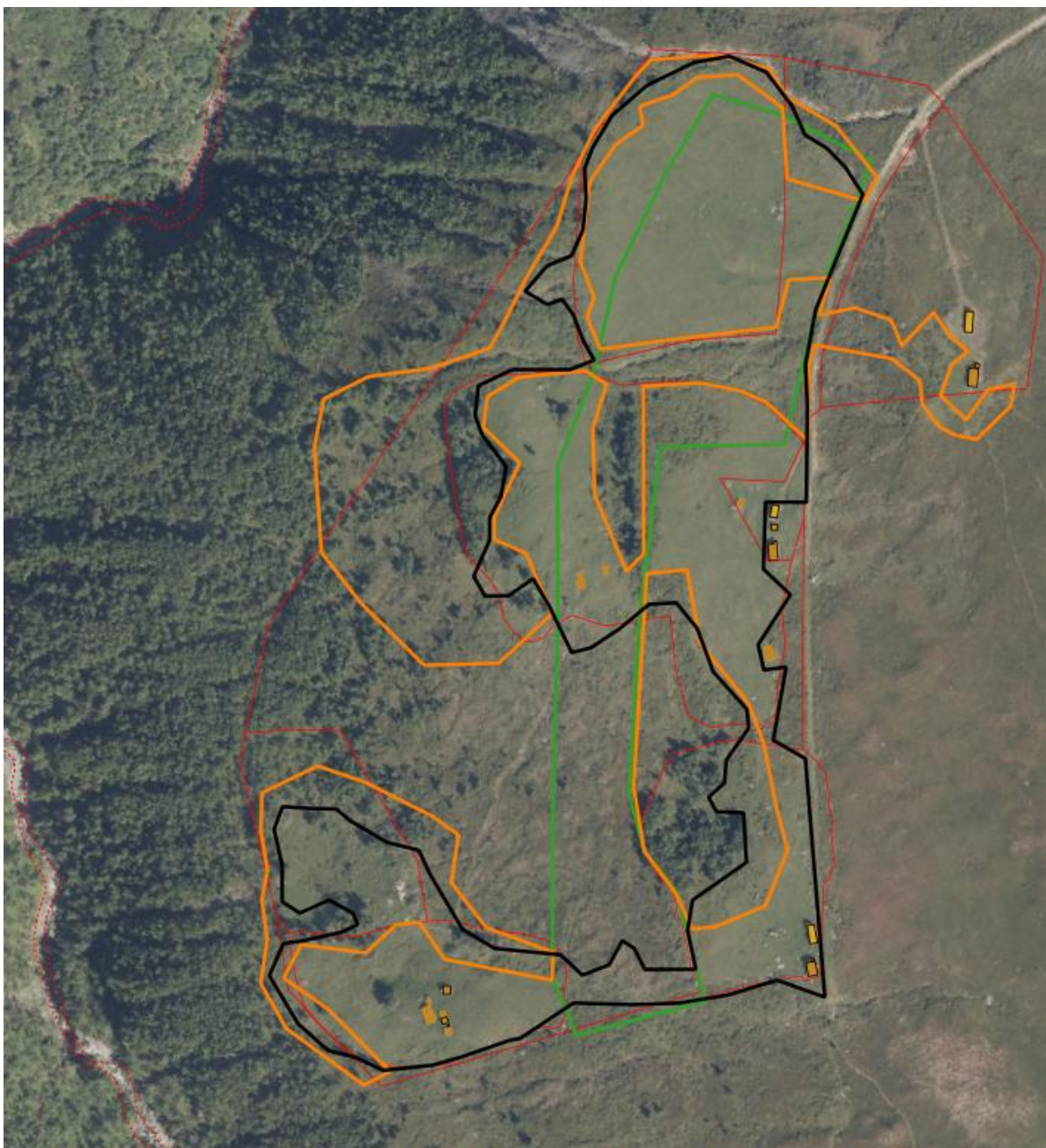
Nedenfor presenteres kart med forslag til ryddearealer på og i kantområdene inntil naturbeitemarker av verdi A. Avgrensinga er basert på buskskikt synlig på ortofoto og på bilder tatt i felt. Det som ikke er inkludert er bl.a. åpen naturbeitemark, buskkledd beitemark av verdi B eller C, fjellhei/boreal hei, rike kilder, myr og skog.

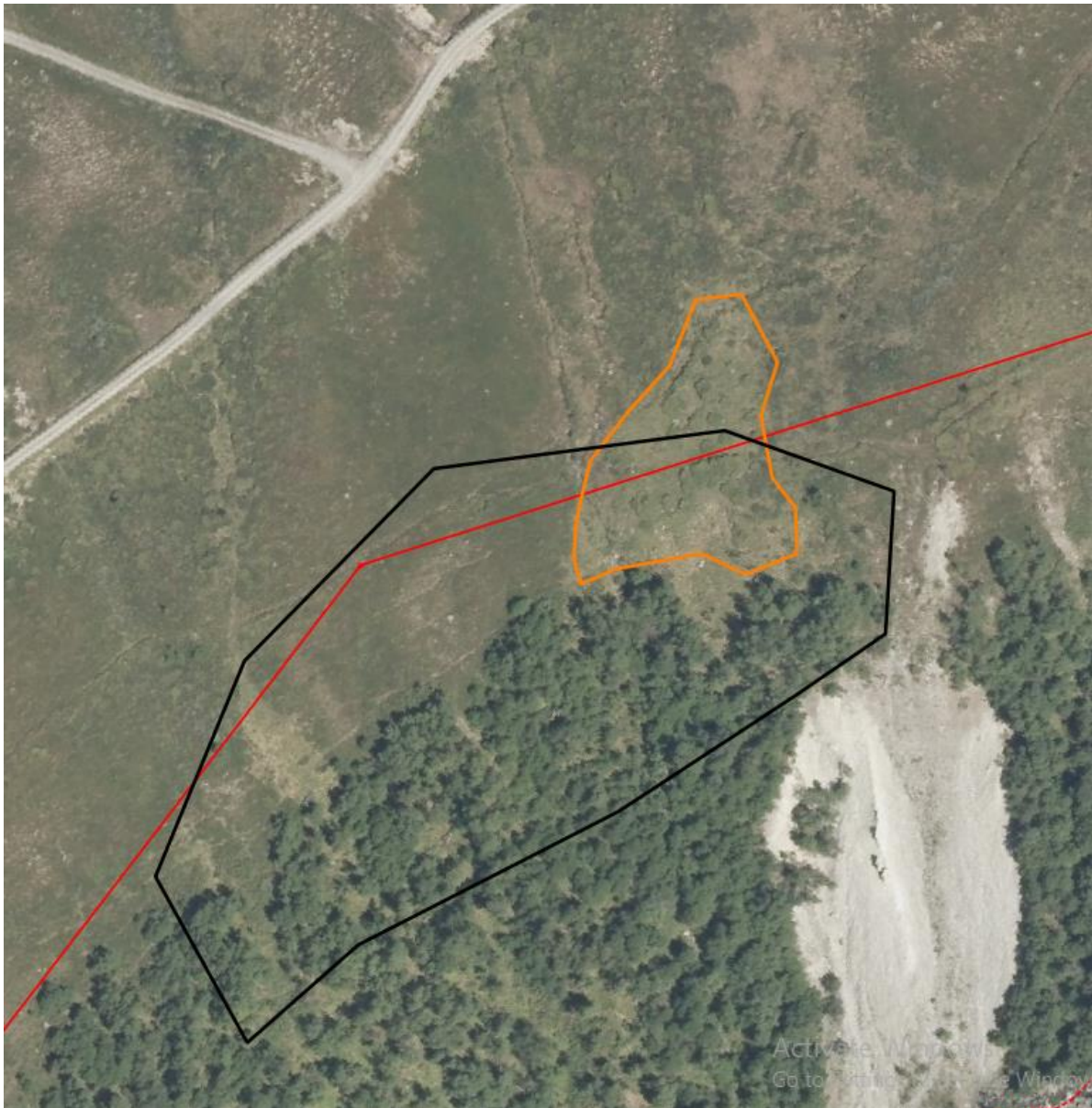
Figur 10. Den svarte streken viser lokaliteten Kjerkbakksætra (lokalitet 14 hos Jordal 2016, foreløpig ikke i Naturbase). Den oransje streken viser foreslått ryddeareal (nr. 1-2 i tabell 3), som inneholder for det meste einer, men også litt bjørk. Røde streker er eiendomsgrenser.

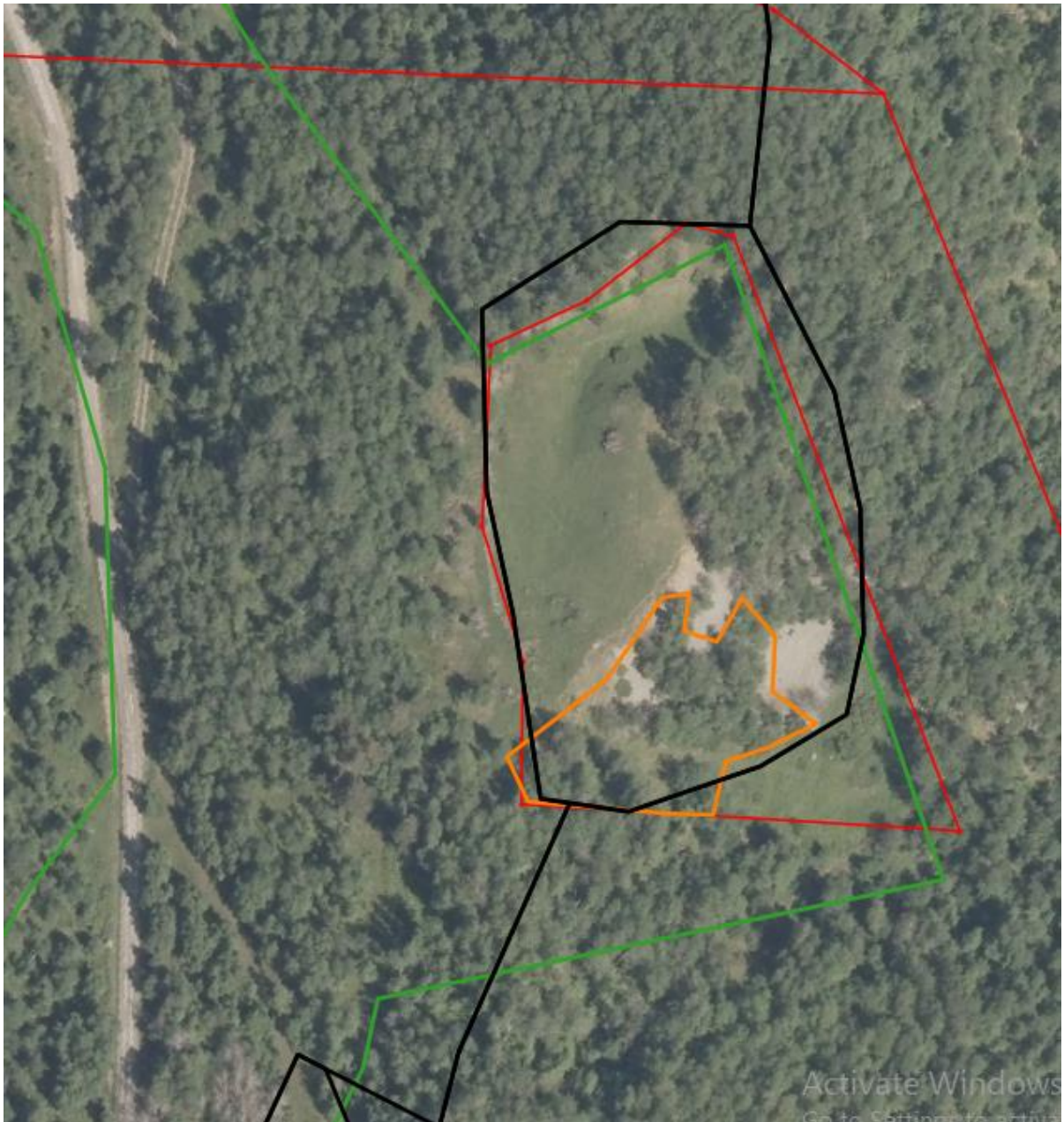
Figur 11. Den svarte streken viser lokaliteten Nordigardssætra på Losfjellet (fra Naturbase). Den oransje streken viser foreslått ryddeareal nr. 3-4 i tabell 3, som inneholder for det meste einer. Røde streker er eiendomsgrenser.

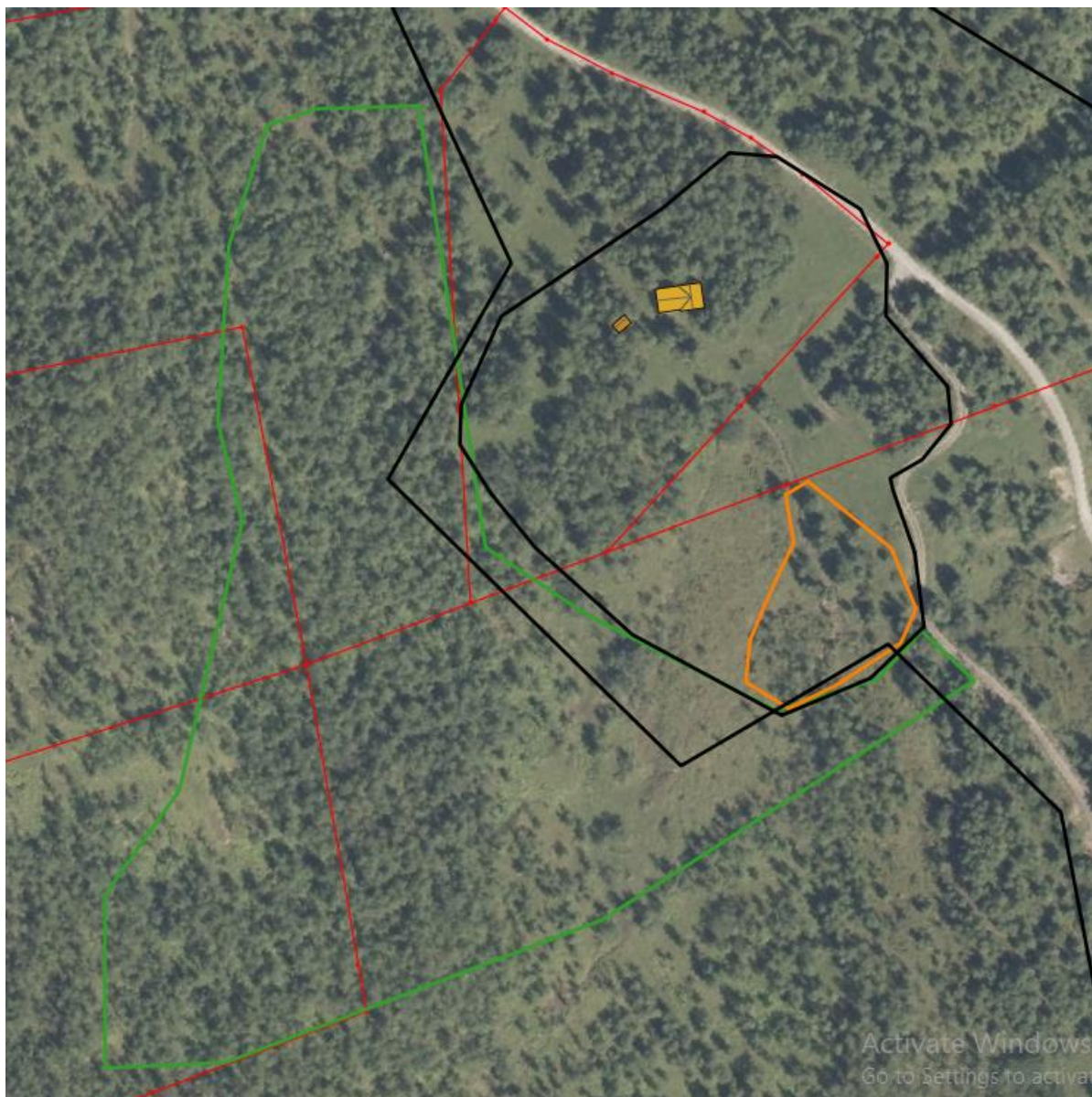
Figur 12. Den svarte streken viser lokaliteten Medlisætrene (fra Naturbase, revidert 2016). Den oransje streken viser foreslått ryddeareal nr. 5-7 i tabell 3, som inneholder for det meste einer, men også noe bjørk og vier. Røde streker er eiendomsgrenser, grønn strek er tidligere ryddet areal (2010-2014) ifølge plan fra Oppdal kommune (imidlertid er ikke alt ryddet likevel).

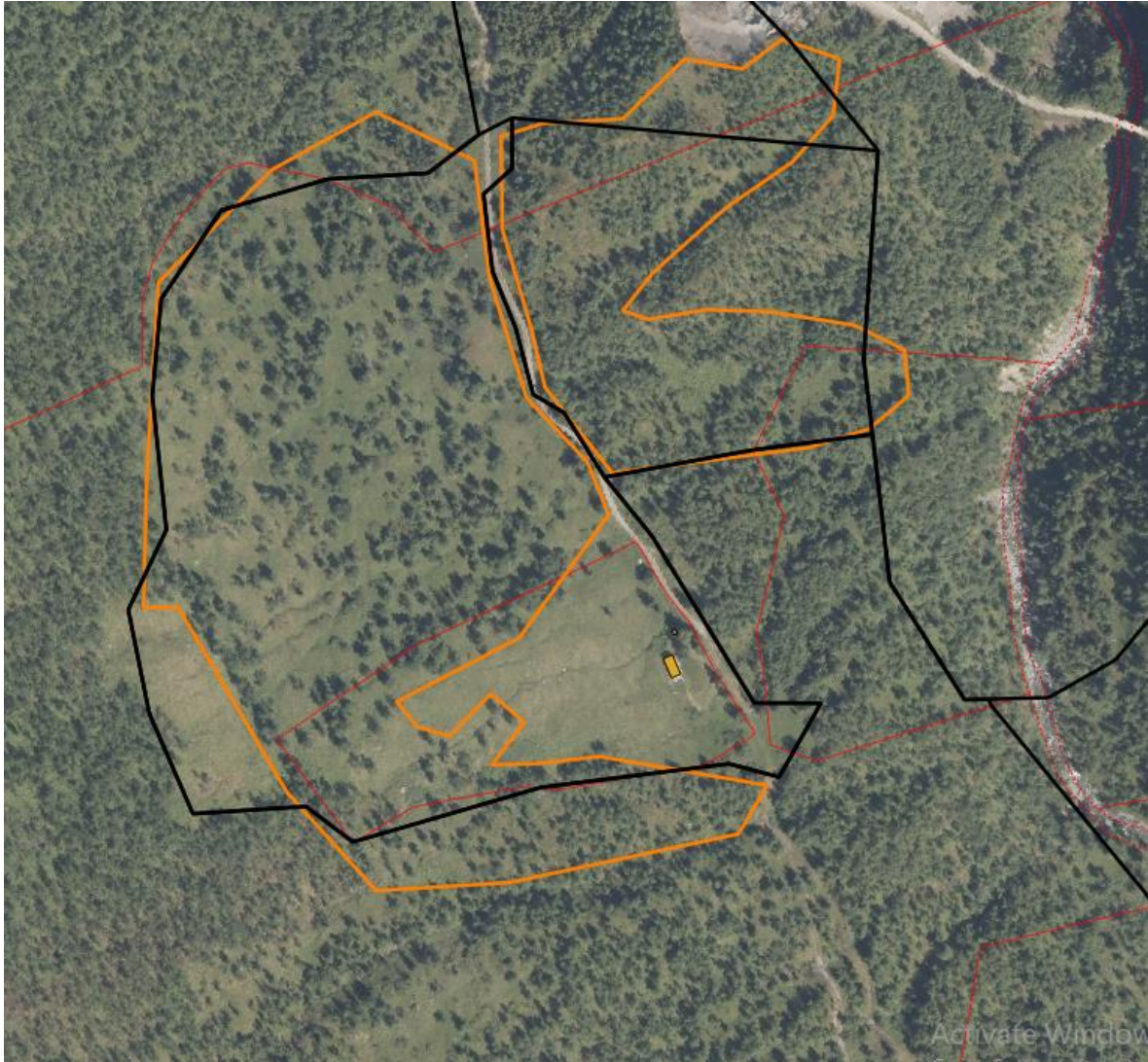
Figur 13. Den svarte streken viser lokaliteten Losfjellet, vest for Kløftsætra (fra Naturbase). Den oransje streken viser foreslått ryddeareal nr. 8 i tabell 3, som inneholder for det meste einer, men også litt bjørk. Røde streker er eiendomsgrenser.

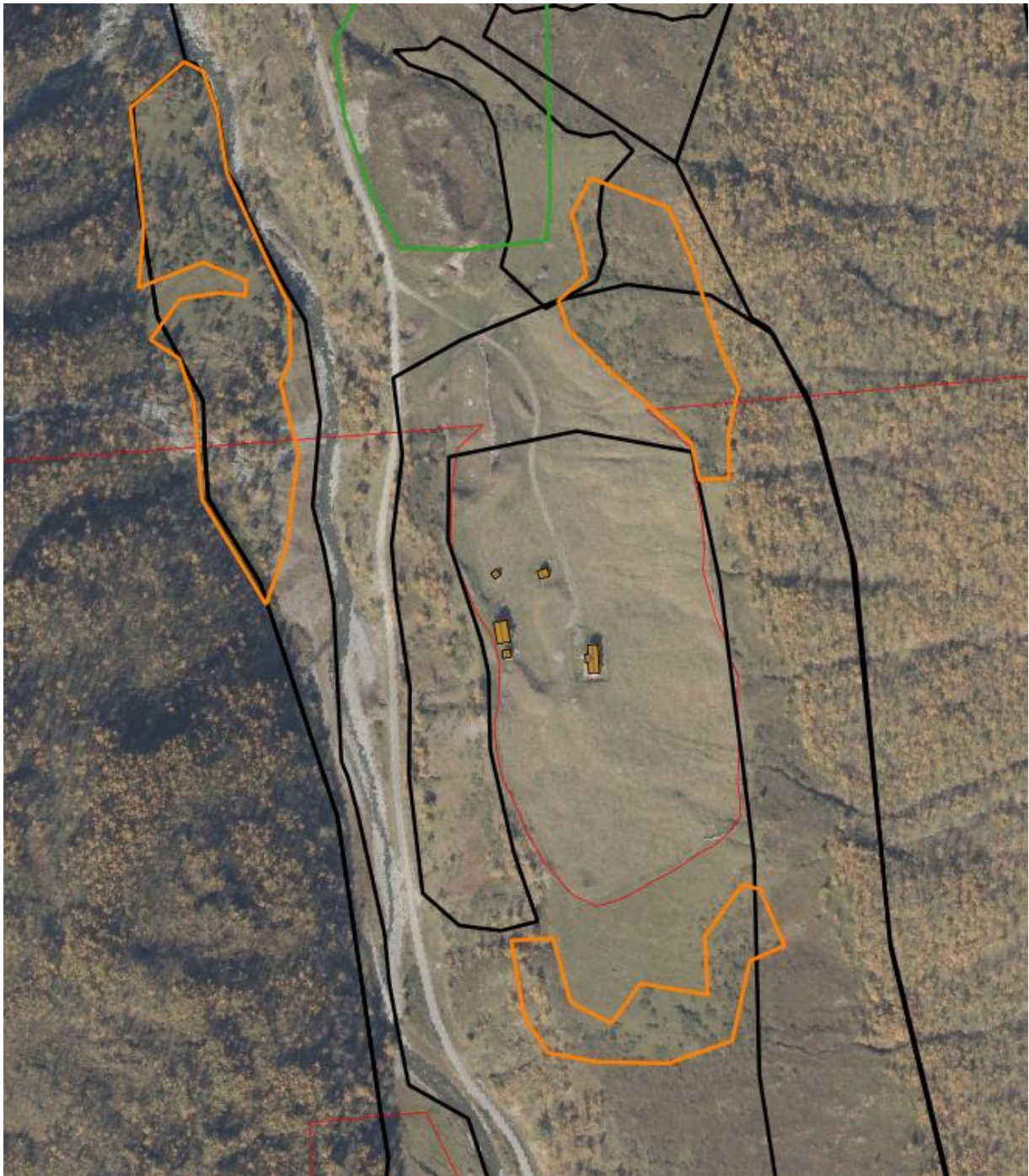
Figur 14. De svarte strekene viser bl.a. lokaliteten Berteplassen (fra Naturbase, trenger oppdatering). Den oransje streken viser foreslått ryddeareal nr 9 i tabell 3, som inneholder dels eier, dels bjørk. Røde streker er eiendomsgrenser, grønn strek er tidligere ryddet areal (2010-2015) ifølge plan fra Oppdal kommune. Det foreslåtte ryddearealet ligger altså innenfor tidligere planlagt ryddet areal.

Figur 15. De svarte strekene viser bl.a. lokaliteten Storløkkja (fra Naturbase). Den oransje streken viser foreslått ryddeareal nr. 10 i tabell 3, som inneholder for det meste einer; men også litt bjørk. Røde streker er eiendomsgrenser; grønn strek er planlagt ryddet areal ifølge plan fra Oppdal kommune, jf. Skjøtselsplan (Jordal 2016). Det er elles mulig å tynne/rydde meir bjørkeskog her.

Figur 16. De svarte strekene viser bl.a. lokalitetene Kaldløkkjsætra (til venstre) og nedafor Kaldløkkjsætra (til høyre) (fra Naturbase). Den oransje streken viser foreslått ryddeareal nr. 11 (til høyre) og 12 (til venstre) jf. tabell 3, som inneholder for det meste bjørk (som foreslås tynnet), men også litt einer og vier. Røde streker er eiendomsgrenser.

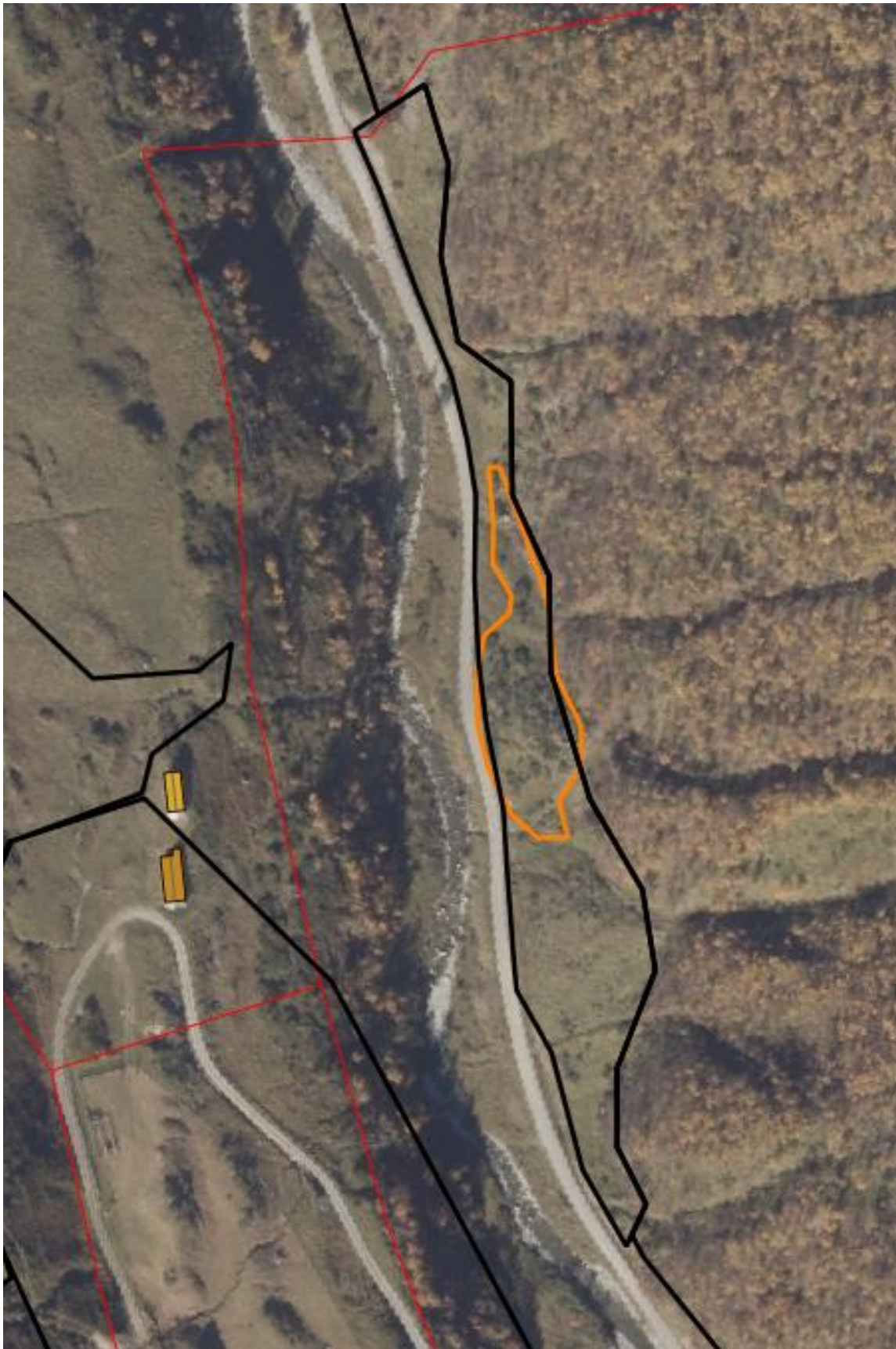
Figur 17. De svarte strekene viser bl.a. lokalitetene Ekkersætra (øst for elva, trenger oppdatering) og Nord for Holssætra (smal og langstrakt lokalitet vest for elva) (fra Naturbase). Den oransje streken viser foreslått ryddeareal nr. 13 (Ekkersætra nord), 14 (Ekkersætra sør) og 15 (Nord for Holssætra) (jf. tabell 3), som inneholder for det meste einer; men også litt bjørk. Røde streker er eiendomsgrenser, grønn strek er tidligere ryddet areal (2010-2015) ifølge plan fra Oppdal kommune.

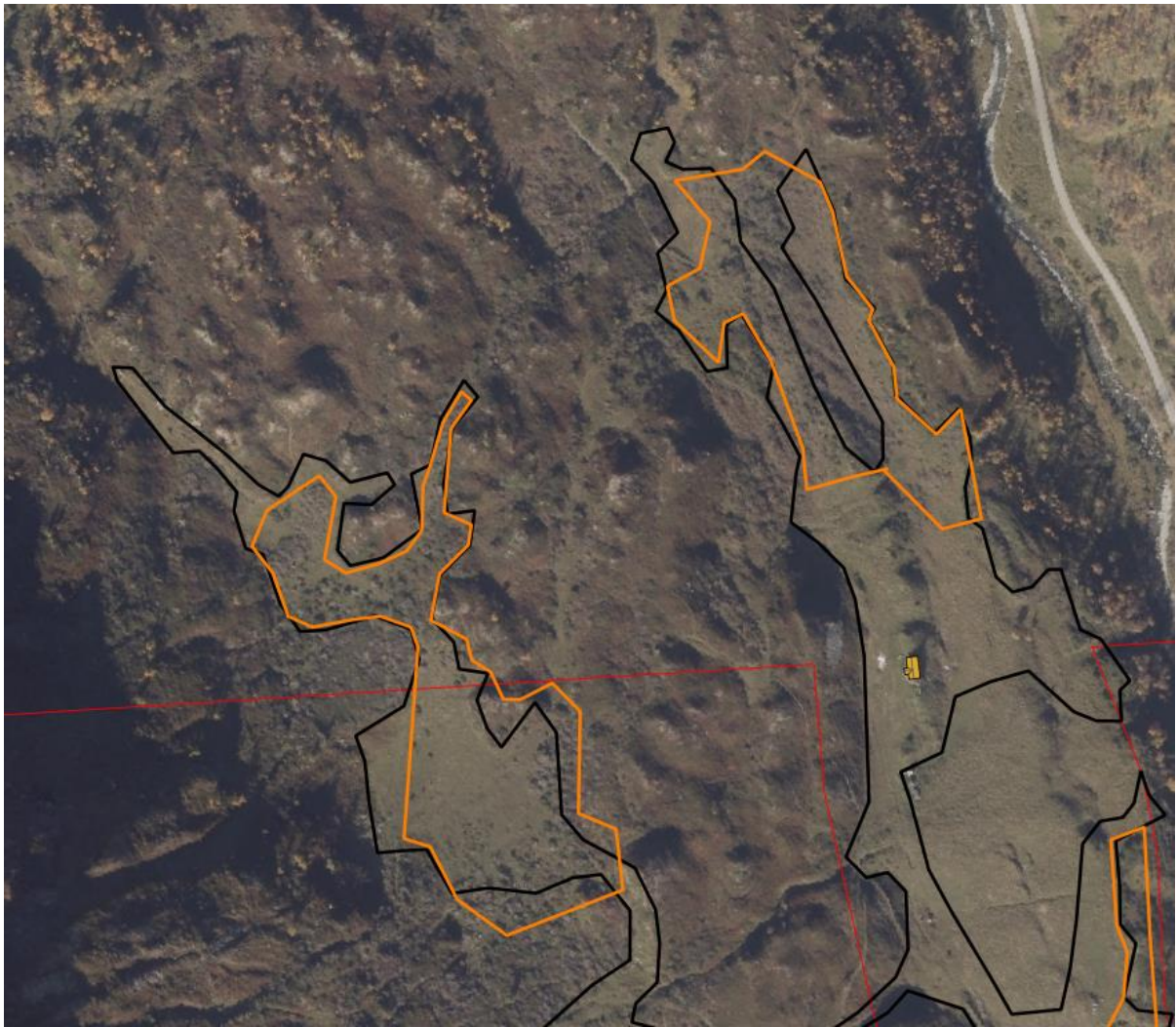
Figur 18. Den svarte streken viser lokaliteten Trøasætra (lokalitet 3 hos Jordal 2016). Den oransje streken viser foreslått ryddeareal nr. 16-17 i tabell 3, som inneholder for det meste einer, men også litt vier. Røde streker er eiendomsgrenser.

Figur 19. Den svarte streken viser lokaliteten nordøst for Bjørkåssætra (fra Naturbase). Den oransje streken viser foreslått ryddeareal nr. 18 i tabell 3, som inneholder for det meste einer, men også litt bjørk og vier. Røde streker er eiendomsgrenser.

Figur 20. Den svarte streken på østsida av veien viser lokaliteten Øst for Bjørkåssætra (fra Naturbase). Den oransje streken viser foreslått ryddeareal nr. 19 i tabell 3, som inneholder for det meste einer, men også litt vier. Røde streker er eiendomsgrenser.

Figur 21. Den svarte streken viser lokaliteten Bjørkåssætra og Nordistussætra (nordre del, lokalitet 1 hos Jordal 2016). Den oransje streken viser foreslått ryddeareal nr. 20-21 i tabell 3, som inneholder for det meste einer, men også litt vier. Røde streker er eiendomsgrenser.

Figur 22. Den svarte streken viser lokaliteten Bjørkåssætra og Nordistussætra (sørlige del, lokalitet 1 hos Jordal 2016). Den oransje streken viser foreslått ryddeareal nr. 22-23 i tabell 3 (og i tillegg lokalitet 19 på østsida av elva, jf. Figur 20), som inneholder for det meste einer. Røde streker er eiendomsgrenser.

Retningslinjer for ryddinga

Det som er avgrenset er til sammen ganske store areal. Planen er ikke et pålegg om rydding, men et forslag, og det er naturlig å fordele ryddingsarbeidet over flere år. Det er naturlig med dialog mellom berørte parter (grunneiere, kommune) både før og underveis i arbeidet.

- Ryddinga bør skje så skånsomt som mulig. Det anbefales manuell rydding i naturbeitemark/hagemark, særlig i de lokalitetene som har verdi A.
- Rydding prioriteres der det er grasmark (ikke lyngdominert vegetasjon).
- Behandling av ryddeavfallet bør generelt sette minst mulig spor. Avfall nær vei kan evt. brennes på veiutvidelser eller elvegrus i nærheten. Avfall lenger unna kan samles på lyngdominert vegetasjon for brenning. Valg av tidspunkt for brenning kan også påvirke hvor mye spor som vil dannes.

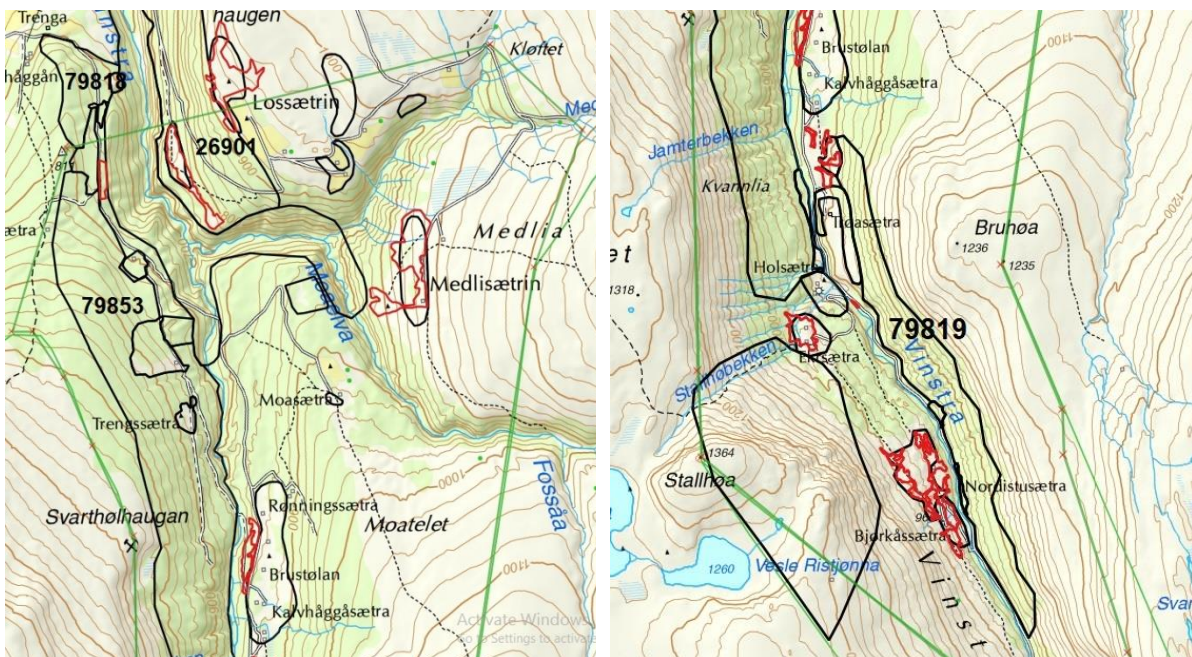
Tynning i bjørkeskogen

Tynning av bjørk i bjørkeskog vil gi mer lys ned til feltsjiktet, og dermed bedre forhold for gras og urter som er gode beiteplanter. I denne rapporten gis bare generelle råd om dette, som ikke er knyttet til enkeltlokaliteter. Det er fire store beiteskogslokaliteter i Vinstradalen, i tillegg til Vinstras elvekløft som også inneholder en del beiteskog (Klepsland & Fjeldstad 2008). Alle de fire beiteskogene har verdi A (svært viktig) (tabell 4). Så finnes det er større skogområde øst for Brustølen og nordover mellom Vinstra og Moaelva nordover forbi Moasætra, som ikke er registrert i naturbase. Det er delvis fordi dette området har mer blåbær og annen lyng og mindre gras enn de andre bjørkeskogene i dalen.

Tabell 4. Skoglokaliteter i Vinstradalen (i den delen av det nasjonalt viktige kulturlandskapet Vinstradalen, Loslia og Medlia som ligger utenfor verneområder) med informasjon om type, verdi og areal. IID=nummer i Naturbase, Reg-dato=registreringsdato oppgitt i Naturbase. Ytterligere informasjon om lokalitetene får man ved å sjekke faktaark med beskrivelse i Naturbase: <http://faktaark.naturbase.no/naturtype?id=BN00026988>. Her kan man bytte til IID for en hvilken som helst av lokalitetene i tabellen.

IID	OMRADENAVN	Naturtype	Verdi	Reg.dato	Areal
BN00026901	Loslia: SV for Lossætrin, skogsbeite	Beiteskog	A	24.08.2005	743
BN00079853	Vinstradalen vestsida	Beiteskog	A	31.08.2009	1802
BN00079819	Vinstradalen østside	Beiteskog	A	28.08.2009	676
BN00079818	Vinstradalen: Rishaugen	Beiteskog	A	28.08.2009	166
BN00108935	Vinstra i Oppdal	Bekkekløft og bergvegg	A	18.09.2007	590
BN00111513	Lossætrin S	Kalkskog med boreale lauvtrær	B	27.09.2015	25

De lokalitetene som klassifiseres som beiteskog er de som er mest aktuelle for tynning av bjørk. Disse er inntegnet med nummer på kart nedenfor.

Figur 23. Lokalteter av beiteskog fra Naturbase i Vinstradalen (til venstre Loslia og nordlige del, til høyre sørlige del av Vinstradalen) er markert med nummer. Numrene er lokalitetsnummer i Naturbase, som også brukes i denne rapporten (tabell 4 ovenfor). «26901» er forkortelse for den fulle id-en «BN00026901» som brukes i Naturbase. Ytterligere informasjon om lokalitetene får man ved å sjekke faktaark med beskrivelse i Naturbase: <http://faktaark.naturbase.no/naturtype?id=BN00026988>. Her kan man bytte til IID for en hvilken som helst av lokalitetene i figuren. Grønn strek er avgrensning av verdifullt kulturlandskap fra Naturbase.

Fjerning av gran

Fra skjøtelsplanen saksess følgende punkt om gran:

«Tiltak mot fremmede arter (hovedmål):

- Den offisielle definisjonen på fremmed art er følgende: "Fremmede arter er arter som har fått menneskets hjelp til å spre seg utenfor sitt naturlige utbredelsesområde og spredningspotensial" (www.artsdatabanken.no). Gran er eksempel på en art som er utenfor sitt naturlige utbredelsesområde og er prinsipielt å betrakte som en fremmed art. Man kan diskutere om plantet gran bør omfattes av en skjøtelsplan for kulturlandskap. I den grad grana sprer seg fra plantefeltene og ut i naturen rundt bør man henstille til eierne om å hogge den. Uansett bør hogst av granfeltene ikke følges opp med planting av ny gran, siden dette er et fremmedelement i området.»

Figur 24. Granplantefelt ved Storlökkja i Vinstradalen.

Som del av den foreliggende ryddeplanen foreslås at all gran i Vinstradalen og Loslia fjernes, og at den ikke erstattes. Gran er her et fremmedelement siden den er utenfor sitt naturlige utbredelsesområde. Under granene er det ofte ikke noe beitevegetasjon i det hele tatt (figur

25), og feltarbeidet i 2017 har avdekket at grana etter hvert sprer seg ukontrollert ut i naturlig vegetasjon slik at man har å gjøre med et økende problem (figur 26). Særlig uheldig er granspredning ut i naturbeitemark.

Figur 25. Slik ser det ut under granene ved Storløkkja. Her er det lite vegetasjon å beite på.

Figur 26. Gran som selvsår seg ut i naturbeitemark på Veslølkkja i Vinstradalen. Slik spredning er i ferd med å komme ut av kontroll flere steder i nærheten av plantefeltene.

Bilder av potensielle ryddearealer

Nedenfor presenteres bilder av aktuelle ryddearealer, og ryddebehovet kommenteres.

*Figur 27. Ryddeområde 1
(BN00027051
Kjerkbakksætra nord).
Her er det for det meste
spredt med einer.*

*Figur 28. Ryddeområde 2
(BN00027051
Kjerkbakksætra sør). Her
er det også spredt med
einer.*

*Figur 29. Ryddeområde
3-4 på Loslia,
BN00026931
Nordigardssætra og
Nerlosætra, oversiktsbilde
fra Medlia.*

Figur 30. Ryddeområde 4 på Loslia, (BN00026931 Nordigardssætra og Nerlosætra øst). Her er det mest einer.

Figur 31. Ryddeområde 5 (BN00027038 Medlisætrene vest) sett fra Moasætra. Her er det mest einer, men også bjørk. Området i midten og til høyre i bildet var opprinnelig med på en tidligere ryddeplan 2010-2015, men noe står igjen.

Figur 32. Ryddeområde 6 (BN00027038 Medlisætrene sørøst) sett fra Moasætra. Her er det mest bjørk, men også einer.

Figur 33. Ryddeområde 6 bakerst (BN00027038 Medlisætrene sørøst) og ryddeområde 7 nærmest til venstre i bildet (BN00027038 Medlisætrene nordvest) sett fra Loslia. Begge områdene har både einer, vier og bjørk.

Figur 34. Ryddeområde 7 midtre deler (BN00027038 Medlisætrene nordvest) sett fra Loslia. Her er det både einer og bjørk.

Figur 35. Ryddeområde 7 nordlige deler (BN00027038 Medlisætrene nordvest) sett fra Loslia. Her er det både einer og bjørk.

Figur 36. Ryddeområde 8 (BN00027039 Losfjellet vest for Kløftsætra) sett fra Medlia, litt til venstre og nedenfor midten av bildet. Her er det mest einer.

Figur 37. Ryddeområde 9 (BN00027050 Berteplassen) sett fra Gammelsætra på Loslia. Her er det både einer og kanskje mest bjørk, og dessuten litt erosjon med åpen grus. Dette er en ekstrem tørrbakke med potensiale for mange sjeldne arter, bl.a. sjeldne røysopper tilpasset steppesforhold. Den bør derfor ikke gro igjen med busker og skog.

Figur 38. Ryddeområde 9 (BN00027050 Berteplassen) sett på nært hold, øvre del. Man ser at vegetasjonen er kort og tørkeutsatt. Ryddinga bør utføres skånsomt for ikke å øke erosjonen (åpen grus).

Figur 39. Ryddeområde 10 (BN00026929 Størløkkja sørøst) har einer og litt bjørk.

Figur 40. Ryddeområde 11 (BN00079852 nedafor Kaldløkkjsætra, litt vanskelig å se) og 12 (BN00079817 Kaldløkkjsætra, med den glisne hagemarka) er to områder med en del bjørk, men også einer og vier. Området er sett fra motsatt side av dalen.

Figur 41. Ryddeområde 11 (BN00079852) nedafor Kaldløkkjsætra. Her er hagemarker, glenner og skogsbeite som er meget artsrike. En rydding og tynning av bjørk, einer og vier vil her trolig gjenskape et tidligere åpent landskap her.

Figur 42. Ryddeområde 12 (BN00079817 Kaldløkkjsætra) sett fra en annen vinkel.

Figur 43. Ryddeområde 12 (BN00079817 Kaldløkkjsætra) med spredt bjørk, vier og einer.

Figur 44. BN00079845 Trengssætra er eksempel på et område der setervollen er kartlagt (og her uten ryddforslag), men naturbeitemarkene rundt er ikke kartlagt. Disse har også en del einer, og kunne ha vært omfattet av en ryddeplan.

Figur 45. Ryddeområde 13 (BN00027012 Ekkersætra nord) ligger utenfor setervollen nord for Ekkersætra og opp mot skogen. Her er det mest småvokst einer.

Figur 46. Ryddeområde 14 (BN00027012 Ekkersætra sør) ligger utenfor setervollen sør for Ekkersætra i grensa mot boreal hei (til høyre i bildet; sett fra Trøasætra). Her er det mest småvokst einer.

Figur 47. Ryddeområde 15 (BN00079846 Nord for Holssætra) ligger på vestsida av elva vest for Ekkersætra og nord for Holssætra. Her er det en del einer på seminaturlig eng, men også litt bjørk.

Figur 48. Ryddeområde 15 (BN00079846 Nord for Holssætra) sett fra østsida av elva vest for Ekkersætra.

Figur 49. Ryddeområde 16 (BN00026990 Trøasætra vest) sett mot nord. Her er det mest einer, men også litt vier.

Figur 50. Ryddeområde 16 (BN00026990 Trøasætra vest) sett mot sør.

Figur 51. Ryddeområde 17 (BN00026990 Trøasætra sør). Her er det også mest einer.

Figur 52. Ryddeområde 18 (BN00079849 nordøst for Bjørkåssætra) ligger på østsida av veien og elva. Her er det en del vier på seminaturalig eng, men også einer.

Figur 53. Ryddeområde 20 (BN00079848 Bjørkåssætra og Nordistusætra nord). Her er det mye vier på seminaturalig eng, men også einer.

Figur 54. Ryddeområde 20 (BN00079848 Bjørkåssætra og Nordistusætra nord), nærbilde av seminaturlig eng med vierkratt.

Figur 55. Ryddeområde 21 (BN00079848 Bjørkåssætra og Nordistusætra nordvest), med litt spredt einer.

Figur 56. Ryddeområde 22 (BN00079848 Bjørkåssætra og Nordistusætra øst). Her er det mest einer.

Figur 57. Ryddeområde 23 (BN00079848 Bjørkåssætra og Nordistussætra sør). Her er det mest einer (ryddeområdet er i høyre del av bildet).

Figur 58. Vetl-løkkja før rydding (2009).

Figur 59. Vetl-løkkja etter rydding (2016).

KILDER

- Gaarder, G., Hanssen, U., Ihlen, P. G., Jordal, J. B., Steinsvåg, K. M. F. & Wangen, K. 2017. Verdisetting av naturtyper av nasjonal forvaltningsinteresse. Uttesting av metodikk. Miljøfaglig Utredning, rapport 2017-22.
- Heggvold, J.K. & Lien, O. 2008. Skjøtselsplan for Vinstradalen og Loe utmarkslag. 73 s.
- Jordal, J.B. 2016. Skjøtselsplan for Vinstradalen, Loslia og Medlia 2017-2021. Rapport J.B. Jordal nr. 6 - 2016.
- Klepsland J., Fjeldstad H. 2008. Naturverdier for lokalitet Vinstra (Oppdal), registrert i forbindelse med prosjekt Bekkekløfter 2007, S-Trøndelag. NaRIN faktaark. BioFokus, NINA, Miljøfaglig utredning.
- Liavik, K. 1996. Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap, Sør-Trøndelag. Sluttrapport for Sør-Trøndelag. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, Miljøvernavdelingen. Rapport nr. 5/96. 109 s.